

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Ioan. Petri Maffei, Bergomatis, E Societate Iesv,
Historiarvm Indicarvm Libri XVI.**

Maffei, Giovanni Pietro

Antverpiae, 1605

Aloisivs Almeida Societati Iesv.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11473

*Excelsa
pietas &
in fide cō-
stantia.*

ti videatur esse. Iam quanta sit eorum in fide cōstantia, vel ex eo facile conjici potest, quod cum Firandentes Christiani, unius tantum susceptæ religionis causa, cum aliis afficerentur iniuriis, tum etiam in exilium pellerentur: multi re familiari neglecta Bungum commigrarunt, paupertatis incommodis Christi Domini caritati postpositis. pietatis verò illud sit argumentum; cum ære campano statis horis datur signum precandi, tanta est omnium in eo genere alacritas, non modò ut viri, femine, & pueri, sed parè infantes ipsi, qui nondum rationis compotes sunt, nisi genibus illico preces fundat. Sanè Christianus quidam mihi narravit, cum paucis hisce diebus puellam tenera admodum ætate ad vinum à propola coemendam misisset, dum vinum è cupa depromitur, puellam audito salutationis Angelicæ signo, relicta illico lagena genibus positis fixam steterisse, quoad orationem Dominicam & Angelicam salutationem quies recitasset: eamque rem barbaros qui aderant ita admiratos, ut dicerent nullum esse Deum cum Christianorum Deo comparandum, quorum pueri etiam ipsi bonos mores docerent. Iam verò quanti grana, quæ benedicta vocantur, faciunt Christiani, præclare demonstrant, cum pauca quædam a nostris huc missa celebrioribus locis publicè posita assidue precando percurrunt: & si quod est alicuius privatum, semper de manu in manum traditur, nec quicquam donari gratius his hominibus potest. Proinde unà cū operariis mitte quæso ex iis etiam gravis aliquot, quoniam tanto in honore sunt, & noli dubitare, quin utrunque beneficium melius hîc, quàm apud Malucos aut Brasílicos collocetur. Quod reliquum est, faxit Deus, ut quantum subsidio egeamus, intelligas: tibi que ac nobis omnibus ad ipsum rite colendum vires impertiat. Vale. Bungo, 7. Idus Octobris, 1561.

ALOISIVS ALMEIDA SOCIETATI IESV.

ANNO superiore cum Ecclesiis Facatæ, Firadi, aliisque lustratis Būgum ægrotus ex itinere rediissem, ut primùm è morbo convalui, de tota peregrinatione mea feci vos per litteras certiores. quas quoniam vobis esse gratas intelligo, pergam ea scribere, quæ quidem in his locis

locis contigere, in quibus mihi versari ex eo tempore contigit: nam cetera ex aliorum litteris cognoscetis.

Firandi erat Christianus quidam, quantum circiter & sexagesimum natus annum, scriba Regis intimus, quem ille apud se in honore habebat, liberaliterq; tractabat. is igitur Christianus cum animaduerneret se iam ad vite exitum appropinquare, susceptas in vita maculas matura confessione delere, & (quoniam nullus erat ibi sacerdos) Bungum vel cum Regis offensione periculoque rei familiaris omnino sese conferre constituit. rem itaque cum vxore communicat: quæ (vt erat præstanti virtute ac pietate mulier) consilium vehemèter probauit: illud solò modo monuit, vt quæ occultissimè abiret, ne in se regis iracundiam prouocaret. Quocirca nauem Christianus intempesta nocte conscendens, Bungum iter intendit: cuius discessu postridie cognito Rex, partim quòd eius opera admodum indigeret, partim quòd se inconsulto inuitoq; abisset, iratus, nauigio statim instructo, misit qui hominem persequerentur. Iamque magno suo bono à finibus Firandensis regni in Reguli cuiusdam ditionem euaserat, cum superuenientibus qui ad eum capiendum missi erant, Reguli iussu, cui cum Firandensi rege amicitia intercedebat, eodè rege postulante oppressus, & in custodiam traditus est. Firandi vbi cognitum est illum inuentum fuisse, nec tamen vt rediret vilo modo adduci potuisse: legauit ad eum Rex cognatos ipsius nonnullos, qui ad redeundum hortarentur: sed vxor contra per litteras eius suasis à suscepto itinere nequaquam desisteret, bonoq; animo esset, se laborum ipsius periculorumque breui consortem futuram. Sed videlicet currentem incitabat. Cosmus autem vbi id resciauit, egit cum Rege Bungi, vt Christianum ab Regulo per litteras impetraret: quas qui pertulit litteras, offendit hominem magna in Deum fide speque subnixum, de se ipso autem adeò demissè maleq; sentientè, vt non modò qui Bungum ad confessionem incolumis perueniret, sed qui vilo prorsus beneficio afficeretur à Deo Domino nostro, se prorsus indignum assereret: tantòque in se ipsum odio erat incensus, vt ad quotidianas verberationes, & precandi assiduitatem, alia quoque voluntaria supplicia adiungeret, tanta cum sui cognitione, vt precibus CHRISTIANI, qui regiam epistolam attulerat, adduci nequiverit, quicquam vt de instituta vita: austeritate remitteret. Denique

solutus

solutus Bungum ægre peruenit tanta animi sui cum voluptate, tantaque Deo gratias agens, ut rem verbis assequi nequeam. Cuius aduentus cum ad cetera multa profuit, tum ad Christianorum fidem ac spem in Domino augendam. Eum Cosmus pueris, quos alimus domi, instituendis præfecit, & piis quibusdam libris in Iaponicum transferendis. Magnum apparet in eo precandi studium & caritas, & licet extrema iam ætate, vix vnquam cessantem reperias. Eum Dominus ad finem vsque conseruet.

Vxor ciuis primarii, baptismit beneficio, demonis vexatione liberatur.

Per idem tempus nobilis quædam mulier primarii ciuis vxor ex familia Regis Bungensis a dæmone agitata, per cæpos tanto cum ululatu atque impetu ferebatur, ut a nemine contineri posset. Hanc sibi Cosmus a Christiano quodam insigni viro commendatam ad se perduci, & in cubiculo publici valetudinarii, perperuis custodibus adhibitis, collocari iussit. Et quoniam in spem venerat mulier, se baptismit beneficio sanitatem esse recepturam, habebatque mentis eius animiq; vexatio dilucida interualla: iis opportunè Cosmus est vsus ad eam Christianis præceptis ritè imbuedam. quibus ut satis erudita visa est, in magna Christianorum corona, eam dominico die baptizare constituit. Erat mulier tum sanè quieta, sed cum primùm caput salutarè aqua perfundi captum est, tanta repente vi se commouit, clamoresque edidit ita magnos, ut omnes quotquot aderam perterrefecerit. Tum Cosmus a quatuor viris apprehensam teneri ad finem vsque baptismit imperauit. quo absoluto misera fractis viribus concidens, inter famulorum manus in hospitale cubiculum est relata. Ex eo tempore nullum eiusmodi incommodum aut molestiam hucvsque perpessa est. quare & Christianorum fides non mediocriter aucta, & maritus ipsius ita permotus est, ut ab Rege petierit, ut sibi per eum liceret Christiana sacra suscipere: quod ei Rex ita prolixè libenterque permisit, ut diceret gratum sibi fore, si eum reliqua familia imitaretur, itaque baptizatus ipse cum liberis, cognatis, & famulis sanè quàm in virtute proficiunt. Ego interea vires a morbo collegeram. quocirca mensis Octobris initio misit me Cosmus, comite è Christianis domesticis vno, ad templa quinque visenda, variis locis agri Bungensis commodo Christianorum exstructa. mensem in eo itinere posui, multos baptizavi barbaros. Christianos autem docui, qua ratione templa cõcelebra-

lebrarent, sermonesque inter se de religione sererent, si quando Bungum venire non possent. quosdam etiam areas defixis crucibus Christianorum sepulturae dicauimus: denique in singulis templis benedictum seu piaculare granum relictum cum codicillo, qui descriptas grani indulgentias contineret. Inde Bungum reuersus, Cangoximam mense Decembri profectus sum. profectiois causa fuit Emanuelis Mendozii cum sex Lusitanis aduentus, qui ut per confessionem peccatis sunt absoluti, Cosmum rogant etiam atque etiam, ut me Cangoximam ad hyemem ibi cum ipsis exigendam, Christianos visendos. & promulgandum barbaris Euangelium mitteret. id ipsum Regi quoque Cangoximano fore gratissimum, quippe qui magnam eius rei voluntatem scriptis ad Proregem Indiae litteris, itemque ad Antonium Quadrium eidem prouinciae pro Societate praepositum, ostendisset. Bungo igitur (ut dicebamus) profecti, gelu & frigoribus maximis quattuor ad mare peruenimus: cum semper ubi sub vesperam constiteramus, verba de rebus diuinis ad barbaros fecissemus. Inde solatis anchoris inter nauigandum aduerso vento in oppidum sane frequens coacti descendere, cum spectaculi nouitate permota (nunquam enim Lusitanos antea viderant) magna incolarum vis ad nos conuenisset, per eam occasionem eis Euangelium nuntiari: quo illi audito, obstupescerent, ad nos audiendos iterum ac tertio redire, atque vniuersi pene professi sunt, nisi Reguli metus obstaret, se Christo nomina libenter daruros, idque eo cum animi dolore sensuque, ut ad misericordiam prouocarent. Dixi me cum Regulo acturum (qui Bungenis Regis est stipendiarius) ut cuiuslibet Christiano esse impune liceret, eosque solatus ut potui, ex eo loco discessi. digressu meo lacrymae nonnullis oborta, ut si diu mecum vixissent, apud quos non toto biduo fueram. Ex quo facile iudicare possitis, quanta sit huius gentis ad humanitatem religionemque propensio. Angunem delati, & a Regulo peramanter excepti, ut primum opportunum est visum, de rebus diuinis & animorum immortalitate cum eo colloqui cepimus, multisque sermonibus vltro citroque habitis, cum etiam familiae partem a cena ad audiendum accessisset, sera iam nocte ab Rege dimissi, nauarchum quendam Lusitanum sane tempestiue conuenimus: cum enim nostra hortatione permotus, concubinam, ex qua duas susceperat

*Barbaro
rui ad E-
uangelium
conuersus.*

*Hexandoni
viri prin-
cipis.*

*Libellus,
Xaverii
manu de-
scriptus,
experte
virtutis
remediū.*

perat filias, iusta cum dote in matrimonio legitimo collo-
casset, paucis post diebus est mortuus. Ex eo portu Tama-
rim redentibus, ubi Emanuelis Mendozii navis in statione
erat, arx in itinere occurrit Hexandoni viri principis, in e-
dito monte posita, omnium, quas in vita videre me memi-
ni, & loco & opere munitissima. quippe quā decē ferē pro-
pugnacula cingūt, inter se nō nisi ponte subductili peruia,
magnoq; interuallo distantia, fossis ita profundis, vt despi-
cientium oculis altitudo caliginem offundat, perpetuo (vt
aiunt) silice ferramentis exciso: quod equidē vix hominū ma-
nu fieri potuisse crediderim. ibi cum Hexandoni vxorem, &
quatuordecim præterea Christianos multis iam annis Frā-
ciscus Xaverius fecisset, mihi faciendum existimaui, vt me
ad eos consolandos confirmandosque conferrem. qui me
omnes, sed vxor præsertim Hexandoni, amicissimē acce-
ptum multa tum de Francisco Xeuerio, tum de Bungenfi,
Meacensi, ceterisque in Iapone constitutis ecclesiis per-
contati, felicique ipsarum progressu valde lætati sunt. me
autem idcirco etiam libentiùs viderunt, quod iam diu ne-
minem omnino ex Societate nostra conspexerāt. quo toto
temporis interuallo eos in Christiana fide partim senis ch-
iusdam Christiani honorati viri velut magistri familiæ stu-
dio, partim etiam quibusdam miraculis diuina providētia
retinuerat. Relictum sibi libellum descriptis Xaverii manu
Litaniis; aliisque precandi formulis, æquē ac sacras reli-
quias pia mulier admodum religiosē custodiebat, expertæ
virtutis remediū. Etenim agrotos complures, in iis He-
xandonum iam desperatum, corporibus ipsorum imposi-
tus libellus ille sanauerat. Nec minore cura senex traditum
sibi ab eodem seruabat flagellum, quo singuli Christiani
interdum (nec enim sapius permittebat senex, veritus no-
vsi nimio attritum flagellum absumeretur) sese cadere cō-
sueuerant, quod eam rem non solū animis, verū etiam
corporibus suis prodesse diuinitus intelligerēt. itaque mu-
lier ipsa quam diximus, morbo grauissimo implicita, cum
varia medicamenta frustra tentasset, ad ipsum flagellū po-
stremo confugiens, Francisci Xaverii, vt putandū est, me-
ritis continuō in pristinam valerudinem est restituta. cum
omnibus igitur de re diuina, familiariter colloquutus, ara
etiam excitata cum sacratissimæ Virginis imagine admo-
dum eleganti, quam eō mecum attuleram, pueris nouem,
in iis

in iis duobus Hexandoni filiis, baptismo illustratis; (quos iam senex ille Christianis rudimentis imbuerat) incredibili cum eorum mœtore postridie manè discessi cōmeatu ab ipsis affatim instructus, atque pollicitus me in reditu quindecim dies apud ipsos commoraturum. Cangoximam simul atque peruenimus, Regem adiui confestim, eoq; collaudato quod Euangelium in suo regno promulgari cuperet, multisque præterea verbis habitis, petii, ut liceret mihi in præsentia Tamarim vsque ad Lustranorum stationem excurrere. quod ille cūm permisisset ea tamen conditione, ut auum ipsius ex itinere inuiserem; Tamarim tridui itinere, diuertentes ad Regis auum, ire perreximus, maxima niuium copia, quæ aciem oculorum recunderet, viaque terribilissima, occultis passim occurrentibus foueis, è quibus iumenta sese ægre admodum expedirent. In eo igitur portu, ægrotis primūm curatis, quorum ingens erat numerus, partim sæuitia frigorum, partim etiam cibariorum inopia: deinde barbaris nouem, qui id ipsum à me diu multumque contenderant, baptizatis: certo præterea nauis loco, ad seminarum tutelam de Iaponiis cōemptarum (quas illi ex ora Sinarum aduexerant) custodibus binis appostitis: denique com. nūni cōsilio indicta pecuniaria multa, si quis temere iusturandum vsurpasset; (latè enim patebat hoc vitium) Cangoximam rediit, & conciones ad Christianos habere instituit. nam ethnici veriti Bonziarum offensionem, ad nos venire non audebant: quod ego cūm animaduertissem, cæpi cōsiliū familiaritatis, si quo modo possem, atque amicitie cum Bonziis ineundæ, quo deinde populus ad nos maiore cum fiducia ventitaret. Erat in eo ordine vir quidam insignis, magna etiam ante id sacerdotium existimatione, tū verò & Regis ipsius consiliarius, & amplis cœnobiiis tribus summa cū potestate præpositus. Hunc igitur adii, collirio ad oculos curandos, quibus ipse laborabat, allato; atque ille meo sanè quàm lætatus aduentu, sibi valde optatū fuisse dicebat, quæ Xauerius disputaret, cognoscere, sed interpretē defuisse. Inde me multa de summo rerū opifice, de immoralitate animorum, de tempestatū varietate, terræ tremoribus, pluuiis, aliisque rebus huiusmodi interrogans, magna sua cū voluptate totā eam noctem apud se detinuit. Quibus ille sermonibus captus, cūm ad me saepe, alio item Bonzio comite, ego vicissim ad illum familiariter

venti-

Hexando
ni filii
baptizā-
tur.

Rex Cā-
goximā-
nis.

Tamaris
portus.

partes

ha. a. l. m.

Ch. d. n.

no. n.

no. n.

no. n.

no. n.

no. n.

no. n.

no. n.

no. n.

no. n.

no. n.

no. n.

no. n.

no. n.

no. n.

no. n.

no. n.

no. n.

no. n.

no. n.

no. n.

no. n.

no. n.

no. n.

no. n.

no. n.

no. n.

no. n.

no. n.

no. n.

no. n.

no. n.

no. n.

no. n.

no. n.

no. n.

no. n.

no. n.

no. n.

no. n.

no. n.

no. n.

ventitarem, cumque doctrinam nostram cum apud alios, tum apud Regē ipsū ita collaudasset, ut Rex Xixona (hoc est sanctam rem) publicē responderet: vel eo Regis testimonio, vel confirmata atque illustri mea cum Bonzio consuetudine animati barbari ad nos audiēdos venire ceperūt. Ex quibus multos Deo adiuvante ad Christum adiunximus. In eo numero fuere primarii duo Regis ipsius cognati, quos catechismo institutos vna cum vxoribus & parte familiae (triginta quinque in vniuersum fuere) baptizauimus, quorum deinde omnium ope ac studio sacrum Deo Domino templum exstructum est.

*Duoregis
cognati
primarii
cum vxori-
bus &
parte fa-
milia ad
Christū
adiun-
guntur.*

*Eximia
pietas cu-
iusdam
neophyti.*

Rebus ita constitutis, per Christianum nuntiū in arcem Hexandoni magnis precibus accersitus, optimis cum Christianorum, tum etiam ethnicorum studiis me magnopere expetentium deesse non potui: è quibus circiter quinque primarii audito aliquoties Euangelio in ecclesiam adscripti sunt. in iis quidam adeo excellenti ingenio, ut in cōmentarium relatis iis, quæ de me didicerat, librum confecerit exorsus ab ipso mundi initio, ad vsque Christi Domini nostri in terras aduentū. eius præcipue cruciatibus singillatim enumeratis, quæ ipsius lucubratio & hominibus illis, & aliis etiam populis, ad quos eam ego ipse deinde circūtulī, maiorem in modum profuit. Idem iustus a me Iaponica quedam scripta de Christiana religione describere mandatum ita auidē arripuit, ut opus vniuersū (omnino chartis quinque & quinquaginta constabat) vnius dimidiatiquē diei spatio absoluerit. Hunc ego, & Hexandoni filium natu maximum, quem Xauerius baptizauerat, docendis in templo ceteris Christianis præfeci, regula præscripta, quam in eo munere obeundo tenerent, quam quidem in rem, ut quibus otium suppetit, diligenter incumbunt, præsertim verò librarius ille, quem dixi, qui quidem Christianis lectionibus & commentationibus mirificè delectatur, seque cum libro, quem à me descripsit, in lucum abdens, quæque legit ex eo secum identidem reputans, târa voluptate perfunditur, quod ad hanc Dei rerumque cœlestium cognitionem peruenerit, ut lacrimas præ gaudio continere nō possit. Is ipse in Christianorū cœtu post Litanias publicè decantatas interrogatus à me quidam esset facturus, si Rex ei diceret, Christiana sacra fac deseras, quoniam ex meis popularibus es, meisque sumptibus victitas: responsurū se dixit

dixit illico: Hæc, vis ne me in te sine fūco ac simulatione
 beneuolum? in re tua familiari procuranda fidelem? vis me
 submissum? vis perferentem iniuriarum? vis denique in om-
 nes clementem ac benignum? iube me esse Christianum.
 hæc enim virtutes omnes vna religio Christiana complē-
 titur. Ac ceterorum quoque Christianorum (ad quorum
 numerum ibidem alij septuaginta per eos dies accessere) e-
 gregia pietas, assiduum præcandi studium, mirus inter se a-
 mor atque concordia cernitur. vna tantùm res ipsorum a-
 nimos vehementer angebat, quòd Hexandonus commu-
 nium meritorum ecclesiæ expers tam diu in Iaponica su-
 perstitutione persisteret. pro cuius cōuersione cùm preces ad
 Deum lacrymæque (vxor ipsius præsertim) quotidie fun-
 derent: tum ego vxoris rogatu hominem adij, & ex eo que-
 sui, cur veritatem sæpe iam cognitam depositis Iaponio-
 rum erroribus sequi negligeret. Tum ille Deum testatus,
 Christianam religionem sibi planè probari, secus permis-
 surum se nequaquam fuisse, vt eam familia sua tota susci-
 peret: vna re, quò minus eos imitaretur, impediri se dixit,
 quòd vereretur, ne grauius animum Regis offenderet: spē-
 rare se Deo propitio fore aliquando, vt Rege ipso libente
 Christum, quem intimis sensibus adorabat, palàm ac libere
 profiteri posset. quo illius responso Christiani valde lætari
 sunt. Ex eo loco rursus ad Cangoximanos reuersus, Cosmi
 litteris per Christianum Bungensem ad me perlatis eo cō-
 silio sum reuocatus, vt ad Regem Icoxiuræ proficiscerer,
 qui nos in suum regnum liberalissimis conditionibus inui-
 tauerat: cùm præter alia multa & Lusitanis omnibus in eū
 portum commeantibus, quique cùm ipsis negotia contra-
 herent, in decennium ab omni portorio immunitatem se
 daturum esse promississet, & quicquid circa est agri ad pas-
 suum octoginta millia Cosmō obtulisset, vt intra eos fines
 ethnicus nemo ipsius iniussu habitare posset. Cangoximæ
 igitur institutis qui Christianorum cœtu, in templum sta-
 tis diebus aduocato, doctorum vice ac munere fungeren-
 tur, baptizatisque iis, qui iam ad id sacramētum idonei vi-
 debantur, ceteris quibus potui verbis sum cōsolatus: duos
 præsertim Bonzios illos, de quibus dixi, quos in discessu
 meo perquam studiosè Christo nomina profitentes in a-
 liud tempus idcirco reieci, quòd à curandis Iaponico ritu
 Regis procerumque funeribus, nulla ratione se posse desi-

*Hexādo-
nū me-
tus Re-
gis à ba-
ptismo
retardat.*

*Rex Ico-
xiura.*

stere dicerent, eaque re Christiana sacra, quæ ipsi apud se
 raciti colerent, minimè pollutum iti arbitrantur, deniq;
 à Christianis vario cōmcatu peramanter instructus, & ma-
 gna eam doloris amorisq; significatione dimissus, ad arcē
 Hexandoni (quæ ab oppido Cangoxima passuum abest de-
 cem & octo millia) dum naus paratur, biduum substici, at-
 que inde incredibili Christianorum dolore ac gemitu, ipsis
 etiam ex arcē summa feminis ad mare me deducantibus,
 & quasi in eo salus omnium verteretur, ita me ut celeriter
 ad se redirem enixè rogantibus, conscendi, & decimo septi-
 mo die Bungum magna nostrorum gratulatione perueni.
 atque inde tertio Nonas Quintiles Icoxiuram, qui locus
 ultra Firadum est quatuor & viginti passuum millibus, dis-
 cessi, quod ut perueni, salutatis ex itinere Facatensibus, (qui
 cū initio diu multumque Evangelio restitissent, bellis
 deinde perdomiti ac velut subacti, diuinum semen libèrius
 acceperunt, bonamque in primis virtutum frugem tulerunt)
 Regem Icoxiuræ primū adij, qui me honorificè sa-
 nè his conuiuio excepit. deinde cum eius ministro, qui
 Regis ipsius nomine ad Cosmum litteras dederat, de re
 communi agere institui. cūque ille quædam ex iis, quæ
 per epistolam nobis vltro detulerat, reuocaret, faciendum
 mihi existimaui, ut ad Cosmum scriberem, eique totam
 rem integram referuarem. Ad portum igitur reuersus, dum
 in Christianos ex instituto adiuuandos incumbo, Firando
 nuntij perferantur, quanto cum rei Christianæ adiumento
 Damianus Iaponius familiaris noster, excellenti pietate
 virtuteque iuuenis, qui nuper Facatensibus quoque sum-
 ma cum omnium admiratione operam nauarat egregiam,
 in eo oppido versaretur. nec ita multo post quædam paratibus
 nobis, quæ ad Cosmum mitterentur, ecce tibi repente
 affertur ipsum adesse Cosmum. Primò incredibilis visa
 res: ea Cosmi aras, ac valetudo, ea difficultas itinerum est,
 sed vbi iam ad portum applicuit, quanto gaudio affecti si-
 mus, facilius est vobis existimare, quàm mihi scribere. is me
 confestim ad Regem legauit, ut cum eo rem omnino trās-
 gerem. quod ego cū fecissem ablati etiam Syagrophis, Bū-
 gum ipsius Cosmi iussu ad epulas in edibus nostris (id enim
 semel in anno solemne est) Regi Bungensi parandas excur-
 tu: quo secū ille filiū heredem regni futurum meo rogatu
 cum proceribus duxit. Cūque in eo conuiuio candida-
 ti puc.

*Damia-
 nus Iap-
 onius.*

ti pueri nostri domestici quatuor magna cum omnium delectatione sidibus canerent, Regis filius mensa relicta sese ad æquales suos hilariter ac festiuè recepit. puer ille quidem, ac panè potiùs infans, (annum quippe agit quintum) sed in quo sensus animi ac ratio longè præcurrat ætatem. Bungo rursus Icoxiuram reuersus, qui locus à Christianis incolitur, habetque in monte summo Crucem, quæ eminens valde conspicitur, à Petro Barreto Nauarcho Lusitano defixam, quod eodem loco tribus deinceps diebus sub vesperam inspectante se, aliisque compluribus, sublime in aëre signum Crucis apparuisset: Cosmum sanctissimis (vt solet) occupationibus districtum offendi. Tanti ad eum confessionis & Eucharistiæ causa cõkursus vndique Christianorum fiebant, vt omnis perturbationis vitandæ causa, tricenari per vices ordine sibi succedere iuberentur. quorum erat ita magna in Cosmum obseruantia ac veneratio, vt coram eo oculos attollere non auderent: tanta religio ac pietas, vt in factis mysteriis obeundis, ac præsertim in corpore Christi sumendo, copiam lacrymarum effunderent: ea denique animi virtus, ac probitas morum, vt barbari ipsi Christianorum vitæ admiratione sese colligeret, & seueriorem vltro disciplinam induerent. Per eos dies Facatensium Præfectus nauigium cum hominibus ferè tringinta ad Cosmum misit rogatum, vt quoniam tres è militibus suis in prælio sclopis icti grauiter ægrotarent, opem illis ferre ne grauaretur. Fecit Cosmus, vt Facatam è domesticis nostris adolescentem Iaponium mitteret chirurgiæ laude præstantem, qui non modò vulnera extractis artificiosè glandibus mira felicitate sanauit, sed etiam oblatam sibi mercedis loco magnam argenti vim, stupentibus barbaris, constanti animo excessoque repudiavit. Quare commotus Præfectus, vt nos aliqua ratione remuneraretur, immunitati nostræ toto suæ ditionis imperio, qua sæpe nobis iter habendum intelligebat, publicis diplomatibus cauit.

*Signum
crucis
tribus
diebus
apparet
in aëre.*

Restat vt epistolam hanc eximia indolis adolescentuli commemoratione concludam: in quem cum omnia & animi & corporis bona quasi secum ipsa certans natura cõ-

*Adolescentuli
cuiusdã
egregia
dona
facta.*

eo castitas ac sanctimonia cernitur, ut octavo quoque die post confessionem ritè peractam cœlestis Eucharistiæ coniuiuium non sine lacrymis ineat: tanta verò animi submitisio & humilitas, (cùm illustri admodum loco sit natus) ut Bûgum ad eam inuisendam ecclesiam à Gaspare missus ex vrbe Sacaiò, bona cum parètum venia, quos puer precibus expugnauerat, eò simul atque peruenit, ut scilicet vnus è Christianorum grege videretur, non modò comam sibi tonderit, quod in Iapone valde inusitatum est, verùm etià omni delicatiore cultu ornatuque abdicato, de contemnendo seculo publicè disputare instituerit. Idem in patrià à parètibus reuocatus, Icoxiuram, ut inde Sacaium renauigaret, à Cosmo perductus est. quem aiunt ex itinere in vrbe Firando apud vxorem Antonij viri principis eiusque ancillas, cùm se per id tempus ad sacram confessionem pararent, de pœnitentia sanè opportunè verba fecisse. quam ille Christianæ Philosophiæ partem iam antea sapius à se tractatam callet egregiè. Huiusmodi pueri sunt, (fratres mihi carissimi) quorum opera faces amoris diuini Deo adspirante Iaponiorum cordibus iniectum iri speramus: atque ob id ipsum apud nos delectam eorum manum Societatis nostræ præceptis atque institutis imbuimus. Interea Socios omnes nostros per Iesum Christum obtestor, ab eo precibus impetrent, ut me vitam ponere in ipsius obsequio ac famulatu concedat. ex Iapone, octauo Kal. Nouèb. 1562.

ALOISIVS FROES SOCIETATI IESV IN
INDIAM ET IN EVROPAM.

E Maximis navigationis periculis summo Dei ac Domini nostri beneficio liberati, ex ora Sinarum incolumes in hunc Iaponis portum deuenimus, quem Icoxiuram appellant, obuiosque habuimus in littore Christianos incolas omnes tanta ex aduentu nostra voluptate ac lætitia gestientes, ut nos humeris ipsimet suis sublimes tollere atque asportare velle viderentur. quorum ducenti circiter nos ad templū vsque deduxerunt. Cosmi verò Turriani gaudium fuit ita magnum, ut collacrymaretur, sanè se vixisse iam diceret, quoniam quidem operarios sibi in subsidium missos à Domino in tanta negotiorum mole, tamque opportuno tempore cerneret. Ioannem autè Ferdinandum